

PASJA INTELIGENCA

Vodnik skozi misli, čustva in notranje
doživljanje naših pasjih družabnikov

STANLEY COREN

Knjige iz zbirke PSI-in-MUCI-HIATRIČNA SVETOVALNICA:

Dr. Stanley Coren: **GOVORITE PO PASJE?** *Umetnost sporazumevanja med človekom in psom*

Dr. Stanley Coren: **KAKO RAZMIŠLJAJO PSI.** *Razumevanje pasjega mišljenja*

Dr. Stanley Coren: **PASJA INTELIGENCA.** *Vodnik skozi misli, čustva in notranje doživljanje naših pasjih družabnikov.*

Dr. Stanley Coren: **KAJ VEJO PSI**

Dr. Nicholas H. Dodman: **MUC, KI JE MIJAVKAL NA POMOČ**
Psihologija mačk

Rachel Federman: **TESTIRAJTE SVOJEGA PSA.** *Pasji IQ test. Je vaš pes prikrit genij?*

E. M. Bard: **TESTIRAJTE SVOJO MAČKO.** *Mačji IQ test. Je vaša mačka prikrita genialka?*

Dr. Michael W. Fox: **ZDRAVILNA MASAŽA ZA PSE.** *Preizkušen masažni program*

Dr. Michael W. Fox: **ZDRAVILNA MASAŽA ZA MAČKE.** *Preizkušen masažni program*

Amy D. Shojai: **PRVA POMOČ ZA PSE IN MAČKE**

Kyra Sundance in Chalcy: **101 PASJI TRIK.** *Aktivnosti, ki vas povezujejo s psom, ga zaposlijo in postavljajo pred preizkušnje*

Od istega avtorja pri naši založbi:

GOVORITE PO PASJE?

KAJ VEJO PSI

KAKO RAZMIŠLJAJO PSI

Dr. Stanley Coren

PASJA INTELIGENCA

*Vodnik skozi misli, čustva in notranje
doživljanje naših pasjih družabnikov*

Prevedla
Dora Debeljak

DEBORA
Ljubljana

Dr. Stanley Coren

PASJA INTELIGENCA

Vodnik skozi misli, čustva in notranje doživljanje naših pasjih družabnikov

Prenočljena izdaja

Prevod: **Dora Debeljak**

Jezikovni pregled: **Matej Horzelenberg**

Ureditev in spremna beseda: **Janislav Peter Tacol**

Naslov izvirnika: **THE INTELLIGENCE OF DOGS. A Guide to the Thoughts, Emotions, and Inner Lives of Our Canine Companions**

© 1994 Stanley Coren, 2006 SC Psychological Enterprises, Ltd.

© 2010 Debora, za izdajo v slovenskem jeziku

Izvirnik izdala: Free Press, A Division of Simon & Schuster, Inc., New York

Izdala in založila: **DEBORA, Ljubljana**

Za založbo: **Janislav Peter Tacol**

Grafično oblikovanje in priprava: **DEBORA, Ljubljana**

Fotografija na naslovnici (montaža): **iStockphoto, 50mm**

Risbe: **Alenka Vuk (str. 33, 34, 138, 139, 140, 141, 169, 209, 213), arhiv založbe**

Tisk in vezava: **SCHWARZ, Ljubljana**

Ljubljana, 2010

1. natis, 1. izdaja

Cena: 22 EUR

Naklada: 1.000 izvodov

Vse pravice, še posebno pravici do razmnoževanja in prevajanja, so pridržane. Noben del te knjige se brez pisnega dovoljenja založbe (lastnice avtorskih pravic za slovensko izdajo) ne glede na odločitev avtorjev izvirnika ne sme v nobeni obliki reproducirati (s fotokopiranjem, z mikrofilmanjem ali drugim postopkom) ali z uporabo elektronskih sistemov predelovati, kopirati, tiskati, razmnožiti ali razširjati. Brez pisnega dovoljenja založbe (lastnice avtorskih pravic za slovensko izdajo) je prepovedano javno objavljanje knjige ali njenih delov, distribuiranje in dajanje v najem.

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

636.7:591.51

COREN, Stanley

Pasja inteligenca : vodnik skozi misli, čustva in notranje doživljanje naših pasjih družabnikov / Stanley Coren ; prevedla Dora Debeljak ; [risbe Alenka Vuk, arhiv založbe]. - 1. izd., 1. natis. - Ljubljana : Debora, 2010

Prevod dela: The intelligence of dogs

ISBN 978-961-6525-67-1

251745280

Knjige založbe
Debora lahko kupite
v spletni knjigarni
www.debora.si

Nasvete v zvezi
z duševnostjo psov
in mačk ter prvo
pomočjo za pse in
mačke dobite tudi
v spletni psihološki
svetovalnici
**Psi-in-muci-hiatrična
svetovalnica**
na spletni strani
www.psi-ha.si

*To knjigo posvečam vaditeljem
Vancouvrskega pasjega kluba za poslušnost,
še posebej Barbari Baker, Barbari Merkley,
Emmi Jilg in Shirley Welch, ki so bile
moje prve inštruktorice. Delo posvečam
tudi njihovim čudovitim delovnim psom
April, Mori, Meg, Wylie in Noelu, saj so
bili vedno dober zgled in želim, da bi jih
moji kužki posnemali, ko odrastejo. Od
prve izdaje knjige se nam je pridružilo še
nekaj vaditeljev – Ward Falkner, Christie
Ulmer in Doug Field – skupaj s svojimi
prekrasnimi psi; Slater, Trooper in Elvis so
le nekateri izmed njih. Vsak od njih mi je
polepšal življenje in mi pomagal priti do
novih spoznanj. Prenovljeno izdajo zato
posvečam tudi njim.*

VSEBINA

8	UVOD K PRENOVLJENI IZDAJI
10	SPREMNA BESEDA
	1. POGlavJE
11	ALI PSI RAZMIŠLJAJO?
	2. POGlavJE
28	RAZVOJ PSOv
	3. POGlavJE
61	ZGODNJI POGLEDI NA PASJI UM
	4. POGlavJE
78	SODOBNI POGLEDI NA PASJI UM
	5. POGlavJE
98	NARAVA PASJE INTELIGENCE
	6. POGlavJE
115	JEZIKOVNA INTELIGENCA PRI PSIH
	7. POGlavJE
145	RAZLIČNE VRSTE PASJE INTELIGENCE
	8. POGlavJE
158	INSTINKTIVNA INTELIGENCA

	9. POGlavJE
200	ADAPTIVNA INTELIGENCA
	10. POGlavJE
216	DELOVNA ALI POSLUŠNOSTNA INTELIGENCA
	11. POGlavJE
233	OSEBNOSTNI DEJAVNIK
	12. POGlavJE
257	KAKO POVEČATI PASJO INTELIGENCO?
	13. POGlavJE
289	PASJI UM IN LASTNIKOVA SREČA
314	SEZNAM POJMOV

UVOD K PRENOVLJENI IZDAJI

Ko je leta 1994 ugledala luč sveta prva izdaja te knjige, sem skušal obravnavati problem, ki ga v literaturi o psih do takrat nisem zasledil. Na policah je bilo najti samo priročnike za veterinarje, literaturo o učenju poslušnosti in o posameznih pasmah, ki pa se ni ukvarjala s tem, kako psi razmišljajo. Knjige so bile napisane z drugim namenom in zato niso skušale opisati pasje inteligence ali mentalnih sposobnosti psov. Upal sem, da bom s *Pasjo inteligenco* zapolnil praznino in pripomogel k temu, da bodo ljudje lažje razumeli, kako deluje pasji um.

Kot psiholog, pasji vaditelj in zaprisežen ljubitelj psov sem se odločil, da opišem mentalne sposobnosti, ki jih ima vsak pes. Naredil sem še korak naprej, in sicer sem želel raziskati, kako se različne pasme razlikujejo med seboj po sposobnostih in vedenju. Še prej pa so bile na vrsti priprave. Najprej sem si ogledal izvor psov, saj mentalne sposobnosti katere koli živali oblikujeta in omejujeta tako njihov biološki izvor kot evolucija. Nato sem na kratko proučil, kako so znanstveniki do takrat gledali na pasji um in podrobneje obdelal nekaj spornih vprašanj glede narave pasjega uma in zavedanja. Na koncu pa sem predstavil različne vrste pasje inteligence in opisal, kako lahko lastniki psov izmerijo sposobnosti svojega pasjega prijatelja. Upam, da bom dovolj jasno ponazoril dejstvo, da ima vsaka pasma svoje odlike in svoj namen, hkrati pa opozoril tudi na to, da se pasme razlikujejo med seboj glede bistrosti in mentalnih sposobnosti.

Navdušenje nad prvo izdajo te knjige je pokazalo, da si veliko ljudi želi in potrebuje takšne informacije, in od takrat so mi sledili še nekateri drugi kompetentni strokovnjaki za pse, raziskovalci in pisci, ki skušajo ljudi poučiti o pasjih miselnih procesih in sposobnostih. Vsak od njih na svoj način prispeva k poznavanju pasjega uma.

Odkar je *Pasja inteligenca* prvič izšla, so strokovnjaki opravičili še mnogo raziskovalnega dela, ki nam pomaga bolje razumeti vedenje in izvor naših psov. Prenovljena izdaja je bila zato nujna, saj prinaša številna nova znanstvena spoznanja. V njej boste našli nove ugotovitve o divjih prednikih psov, njihovi udomačitvi, sporazumevanju, mišljenju, sposobnostih reševanja problemov in

o pasji osebnosti. Vključil sem tudi nekaj novih tehnik za izboljšanje mentalnih sposobnosti psov, s katerimi lahko vaš pes postane še bistrejši. Dopolnil pa sem tudi razvrstitev psov glede njihove delovne in poslušnostne inteligence, tako da zdaj vključuje 140 pasem.

Knjiga pa ne bi mogla nastati brez pomoči številnih ljudi. Še posebej se želim na tem mestu zahvaliti za pomoč dvesto osmim sodnikom za pasjo poslušnost, kar je več kot polovica tovrstnih strokovnjakov v celotni Severni Ameriki. Prav vsak od njih si je vzel čas in izpolnil zelo kompleksno in zapleteno anketo. Na podlagi teh anket sem prišel do mnogih podatkov, ki jih navajam v knjigi. Številni izmed teh zelo zaposlenih strokovnjakov so mi poleg tega poslali še obširna pisna opažanja o pasjem umu. Več kot dva ducata mi jih je tudi dovolilo, da sem jih poglobljeno izprašal in večinoma so intervjuji trajali tudi po več ur. Vse to mi je pomagalo, da sem si ustvaril predstavo o delovni inteligenci psov. Poleg pasjih sodnikov je na moja vprašanja o pasjih osebnostih in muhah posameznih pasem odgovarjalo triinšestdeset veterinarjev za male živali. Pozabiti ne smem tudi na štirinajst strokovnjakov za pse čuvaje, od katerih sem dobil dragocene podatke in opažanja o psih, ki imajo ali pa jim primanjkuje lastnosti, ki zanimajo njihovo strokovno področje. V obdobju od prve do pričujoče izdaje sem se veliko pogovarjal in razpravljal tudi z drugimi znanstveniki, ki proučujejo živalsko obnašanje in so mi posredovali najnoveše informacije o raziskavah, ki potekajo v njihovih laboratorijih. Povrh vsega so me ogovarjali številni tekmovalci v pasji poslušnosti in lastniki družinskih psov, mi pošiljali pisma in elektronsko pošto, da bi z menoj delili svoje izkušnje in zgodbe o njihovih pasjih družabnikih.

Zelo osebno priznanje pa gre Vancouvorskemu pasjemu klubu za poslušnost, tako članom kot vaditeljem, ki se niso izkazali le kot vir dragocenih informacij, ampak jih po dolgoletnem sodelovanju že štejem za dobre prijatelje. Na koncu bi se rad zahvalil tudi svoji ženi Joan, ki je prebrala in komentirala rokopis, in še pomembneje: prenašala mene in polno hišo psov ter se pri tem le redko histerično odzvala. Njena ljubezen in podpora sta mi v stalno veselje.

Stanley Coren

SPREMNA BESEDA

Pasja inteligenca (The Intelligence of Dogs), ki je prvič izšla v ZDA leta 1994, je na svetu prva knjiga o tej problematiki. Avtorja dr. Stanleya Corena, psihologa, ki je velik del svojega življenja posvetil proučevanju mentalnih sposobnosti psov, ni treba posebej predstavljati. O tem govorijo njegova številna knjižna dela. V slovenščini že imamo njegova dela: *GOVORITE PO PASJE? Umetnost sporazumevanja med človekom in psom*; *KAKO RAZMIŠLJAJO PSI. Razumevanje pasjega mišljenja* in *KAJ VEJO PSI?*. S slovenskim prevodom prenovljene, izpopolnjene izdaje knjige *THE INTELLIGENCE OF DOGS. A guide to the Thoughts, Emotions, and Inner Lives of Our Dogs*, ki smo jo poimenovali *PASJA INTELIGENCA. Vodnik skozi misli, čustva in notranje doživljanje naših pasjih družabnikov*, želi naša založba pridati še en kamenček v mozaik psiholoških pogledov na umske in mentalne sposobnosti psov. Naslednja knjiga, s katero želimo zaokrožiti našo zbirko psiholoških priročnikov za lastnike/skrbnike psov, bo Corenova knjiga *WHY DOES MY DOG ACT THAT WAY. A Complete Guide to Your Dog's Personality* (v prostem prevodu *ZAKAJ MOJ PES RAVNA TAKO? Vodnik za spoznavanje pasje osebnosti*), ki bo izšla predvidoma do konca letošnjega leta.

Pričujoča prenovljena in dopolnjena izdaja prinaša številna nova znanstvena spoznanja in ugotovitve. Poleg novih ugotovitev o prednikih psov, sporazumevanju in mišljenju psov, o njihovih sposobnostih reševanja problemov in o pasji osebnosti, je avtor opisal tudi nove tehnike za izboljšanje inteligentnosti psov. Ker seveda vse lastnike/skrbnike zelo zanima, kako inteligenten je v primerjavi z drugimi njihov pes, je avtor knjigi dodal še tabelo, ki razvršča pse glede na njihovo stopnjo inteligentnosti, kar je seveda najtežje in za nekatere lahko tudi sporno.

Ker bomo razvoj psihologije psov še naprej spremljali, bomo lastnike/skrbnike psov o najnovejših znanstvenih spoznanjih sproti obveščali v naši Psi-in-muci-hiatrični svetovalnici, v kateri se lahko oglasite, kadar želite, saj so njena vrata vsem na stežaj odprta na svetovnem spletu pod naslovom www.psi-ha.si.

Želimo vam veliko zadovoljstva ob novem priročniku, naj vam čim bolje koristi ter pripomore k boljšemu razumevanju vašega psa in še tesnejši povezanosti z njim.

Janislav Peter Tacol, urednik slovenske izdaje

*Peto poglavje***NARAVA PASJE INTELIGENCE**

Moj pes zna lajati kot kongresnik, prinašati stvari kot pomočnik, moledovati kot predstavnik za stike z javnostjo in se pretvarjati, da je mrtev, kot receptor, ko zasliši telefon.

KONGRESNIK GERALD SOLOMON

Kaj pravzaprav mislimo, ko rečemo "inteligenca psov"? Tako kot pri mnogih drugih vprašanjih se odgovor zdi kot na dlani, dokler o zadevi ne začnemo podrobneje razmišljati. V našem vsakodnevnem besednjaku se poleg pojma *intelligenten* pojavljajo tudi njegove sopomenke *pameten, moder, bister, dojemljivo* in podobno. Za ljudi in določena dejanja uporabljamo tudi protipomenke *neumen, počasen, zabit* in podobno. Vendar če ljudem rečemo, naj natančneje pojasnijo, kaj jim predstavlja pojem inteligenca, večina pogosto ne ve prav dobro, na kaj se pojem dejansko nanaša. Katere so omejitve inteligence? Kako inteligenca vpliva na obnašanje oz. ga organizira? Kako lahko prepoznamo razliko med dejanjem, ki ga je vodila inteligenca, in med drugim, ki ga ni? Ko od ljudi pričakujejo, da odgovorijo na takšna vprašanja, večina odvrne nekako takole: "Težko jo je

opredeliti, ampak ko jo vidiš, veš, da gre za inteligenco”, kar v resnici pomeni: “Ne vem, pusti me pri miru.”

Tudi psihologi pri tem niso preveč uspešni. Leta 1926 so v *Journal of Educational Psychology* (Revija za izobraževalno psihologijo) številne vodilne psihologe prosili, naj definirajo inteligenco. Čeprav so posamezni psihologi podali svoje teoretske definicije in razloge, zakaj je njihova definicija smiselna in uporabna, pa skupina kot celota ni uspela doseči konsenza. Leta 1983, torej šestinpetdeset let pozneje, sta psihologa Robert J. Sternberg z Univerze Yale in Douglas K. Detterman z Univerze Western Reserve poskusila ponovno. Od triindvajsetih svetovno znanih strokovnjakov za inteligenco sta pridobila njihove poglede na to, kaj je inteligenca v resnici, kako naj se jo meri in rezultate izdala v knjigi z naslovom *What Is Intelligence? (Kaj je inteligenca?)*. Strokovnjaki se sicer še vedno niso strinjali, kaj inteligenca sploh je in kako je organizirana, kako je povezana z različnimi oblikami vedenja oz. kako vpliva na njih, vendar je v petdesetih letih od prvega poskusa definicije kljub temu prišlo do določenega napredka. Mnogo strokovnjakov je inteligenco interpretiralo podobno, kar kaže na to, da čeprav problema še zdaleč nismo razrešili, sta se naše znanje in razumevanje glede tega precej izboljšala.

Splošna in specifična inteligenca

S pomočjo znanja in sklepanja o naravi človeške inteligence lahko pridemo do številnih predstav, ki nam bodo pomagale tudi pri razumevanju narave pasje inteligence. Eden od pomembnih konceptov se nanaša na širino oz. obseg inteligence. Večina ljudi verjame, da če smo inteligentni, potem bo to opazno pri vsem, kar počnemo. To mi je postalo jasno, ko sem se nekoč srečal z Davidom Hubelom, Nobelovim nagrajencem na področju psihologije in medicine, ki je strokovnjak za nevrološke dejavnike, ki omogočajo možganom predelavo vizualnih

informacij, ki jih dobijo preko oči. Gre za sijajnega raziskovalca, izredno kompetentnega za električne in kemične meritve stopenj živčne aktivnosti. Nekaj let potem, ko je dobil nagrado, je obiskal univerzo, na kateri delam. Skupaj sva večerjala in v pogovoru mi je potožil, kako se je njegovo življenje po nagradi spremenilo. Večina ljudi Nobelove nagrajence opredeli kot "inteligentne" in nenadoma so ga ljudje imeli za strokovnjaka za praktično vse. "Sprašujejo me o literaturi in glasbi, o vzgoji otrok, o stanju okolja, kako preprečiti zmanjševanje števila rib v Atlantiku, kako rešiti svetovne politične probleme in verske spore. Od mene pričakujejo, da bom v trenutku podal strokovno mnenje o vseh teh zadevah. Očitno mislijo, da so Nobelovi nagrajenci 'res pametni' in imajo odgovor in svoj pogled na praktično vse." Spil je malo vina, se nasmehnil in nadaljeval: "Vsaj ne pričakujejo, da znam dobro plesati in peti!"

Ta vsakdanji pogled na inteligenco kot neko splošno spretnost, ki jo lahko uporabimo za vsa področja védenja, ima pristaše celo med psihologi. Najpomembnejši od teh je bil Charles E. Spearman, britanski psiholog, ki je leta 1904 objavil znamenit članek z naslovom *General intelligence Objectively Determined and Measured* (*Objektivno določena in izmerjena splošna inteligenca*). V njem je zapisal, da naj bi obstajal nek splošni inteligenčni faktor (ki ga je imenoval g-faktor), ki velja za vse, kar posameznik počne. Njegov zaključek je temeljil na podatkih, ki so merili razmerje med različnimi testi za specifične mentalne sposobnosti. Predpostavljajmo, da oseba opravi okoli ducat testov. Če vsak test meri ločeno in neodvisno mentalno sposobnost, potem bo rezultat na tem testu nepovezan z rezultati drugih testov. Zato lahko recimo dobro opravimo test iz aritmetike, iz besedišča pa slabo. Če pa je inteligenca splošna ali globalna značilnost, potem bi pomenilo, da vpliva na vse sposobnosti nekega človeka. Zato bi pameten človek, ki dobro opravi test iz aritmetike, moral biti uspešen tudi na testu iz besedišča ali logičnega sklepanja, medtem ko bi manj inteligentna oseba vse teste opravila slabo, ne glede na to, s katerega področja so.

Med zbiranjem podatkov je Spearman ugotovil, da rezultati njegovo predstavo o inteligenci kot o splošni značilnosti podpirajo le deloma. Rezultati testov, ki so bili narejeni z namenom, da merijo specifične, predpostavljeno nepovezane intelektualne sposobnosti, so bili srednje povezani med seboj. Torej, če je oseba nadpovprečno dobro opravila test iz aritmetike, naj bi nadpovprečno opravila tudi test branja, spomina, prostorskega sklepanja itd. Spearman je trdil, da so rezultati testov med seboj povezani, ker je splošni inteligenčni faktor vplival na vse, vendar pa odnos med rezultati še zdaleč ni bil popoln. Neka oseba je recimo izjemno dobro opravila nekatere teste, druge pa le malo nad povprečjem. Zaradi tega je moral Spearman spremeniti svoje prvotno stališče in priznati, da se z idejo o inteligenci kot splošni sposobnosti ne da ustrezno pojasniti vseh podatkov. Čeprav lahko mirne duše rečemo, da inteligentni ljudje na splošno dobro opravijo večino stvari, medtem ko manj pametni ponavadi iste stvari opravijo slabo, pa ima vsaka oseba sklop specifičnih stopenj sposobnosti. Ljudje imamo običajno določene mentalne sposobnosti, v katerih blestimo, in druge, kjer smo bistveno manj kompetentni.

Če so znotraj inteligence prisotne tako splošne kot specifične sposobnosti, to lahko pomaga razložiti pomanjkanje konsistentnosti, ki je pogosto prisotna pri mentalnih sposobnostih. Napoleon Bonaparte je bil recimo izreden vojaški strateg in je dokazoval tudi splošno inteligenco na področju besednih spretnosti in sklepanja, s katerimi je navduševal francoske množice. To splošno inteligenco kaže dejstvo, da je veliko njegovih pravnih, izobraževalnih in političnih reform v veljavi še danes. Vendar pa so bile na nekaterih področjih njegove sposobnosti bistveno manjše. Bil je recimo res neumen, da je začel usodno invazijo na Rusijo, ki je vodila v padec njegovega režima.

Podoben primer je Nobelov nagrajenec za fiziko Albert Einstein, ki je med drugim razvil splošno relativnostno teorijo in fotoelektrični učinek. Dokaz za splošno inteligenco je tudi njegova izredna besedna spretnost, kar dokazuje mnogo njegovih filozofskih del, bil pa je tudi glasbeno nadarjen – igral je namreč

čelo. V nasprotju s tem pa je imel velike težave pri preprosti aritmetiki. Njegove seštevanje in odštevanje sta bila tako slaba, da je bila njegova čekovna knjižica vedno v nasprotju z bančnimi izpiski.

Zdi se, da imajo genialni posamezniki lastnosti, v katerih sobivata tako visoka kot nizka stopnja inteligence. Vsi poznamo zgodbe o šahovskem prvaku, ki se je komaj prebijal skozi šolo in v vsakdanjih pogovorih deloval popolnoma izgubljeno; o sijajnem teoretičnem fiziku, ki ne zna nastaviti svojega video-rekorderja; o izredno kompetentnem raziskovalnem kemiku, ki ne zna slediti preprostemu receptu za pecivo; o slavnem generalu, ki ne more ukrotiti svojih otrok; ali sijajnega kliničnega psihologa, ki ne ve, kaj naj naredi, ko mu začne razpadati zakon. Pri vseh teh ljudeh najdemo težnje tako k inteligentnim kakor tudi neumnim vedenjem, prisotne v različnih specifičnih sposobnostih znotraj iste osebe.

Enako velja za pse. Medtem ko se zdi, da so nekateri psi na splošno pametni in sposobni, da se lahko naučijo vse (torej kažejo visoko stopnjo splošne inteligence), pa se pri drugih zdi, da imajo omejene ali specifične sposobnosti. Lovski pasmi, kot sta angleški seter ali ptičar (poenter), bosta lovcu brez težav pokazala, kje se nahaja plen, medtem ko ju bo praktično nemogoče naučiti, kako ovce zbrati skupaj, pa če ju bomo še tako urili. Prav nasprotno od škotskega in shetlandskega ovčarja, pri katerih pa ne bomo nikoli uspeli doseči, da poiščeta in pokažeta plen. Te visoke in nizke točke sposobnosti so odraz razlik med specifičnimi sposobnostmi.

Raznovrstne inteligentnosti

Ker imamo ljudje lahko najrazličnejše sposobnosti, so nekateri raziskovalci predlagali, da bi na inteligenco morali gledati kot na zbir primarnih mentalnih sposobnosti in na vsako od njih kot na ločeno spretnost ali dimenzijo inteligence. Harvard-

ski psiholog Howard Gardner te sposobnosti imenuje "mno-govrstne inteligentnosti". Pravi namreč, da je inteligentnost sposobnost reševanja problemov, ustvarjati izdelke ali vednja, ki so posledica določenega danega okolja. Podano okolje vključuje kulturne in socialne situacije, pa tudi navodila nalog in geografske, fizične in klimatske pogoje. Gardner loči sedem pomembnih inteligentnosti: jezikovno (besedno), logično-matematično, prostorsko, glasbeno, telesno-kinestetično (gibalno), interpersonalno (razumevanje drugih) in intrapersonalno (razumevanje sebe). Čeprav je Gardner svojo teorijo razvil za človeško inteligenco, vključuje nekaj sposobnosti, ki jih imajo očitno tudi psi, pa tudi nekaj takih sposobnosti, ki so bolj sporne.

Prostorska inteligentnost

Začnimo s tistimi sposobnostmi, za katere lahko rečemo, da so "možne pri psih". Prva od teh je "prostorska". To je sposobnost, da v svoji glavi ohranjamo model urejenosti sveta, ki nas obdaja – kje se nahajajo predmeti, relativna razdalja med kraji itd. Pes, ki si zapomni, kje v hiši bo našel svojo najljubšo igračo, kam ste pospravili njegov povodec ali kje spi, kaže tovrstno inteligentnost.

Eden mojih nekdanjih psov, gomilar Feldspar, je imel dobro prostorsko inteligentnost in je to znal tudi pokazati. Če sem ga vprašal, kje so moji otroci, je takoj stekel do kraja, kjer jih je zadnjič videl, in divje lajal, ko je prispel tja. Ko so bili moji otroci še majhni, smo se pogosto igrali skrivalnice, pri čemer sem ponavadi moral iskati jaz. Ko so malo zrasli, so postali pri igri že zelo dobri in vedno težje jih je bilo najti. Feldsparu sem vedno dejal, naj se drži tistega, ki ga je bilo tisti dan najtežje najti. Rekel sem mu recimo: "Pazi na Bena" in pes mu je sledil. Ko sem ga moral najti, sem ga poklical k sebi in ga vprašal: "Kje je Ben?" Pes je stekel k njegovemu skrivališču in lajal (ponavadi je zato prišlo do krikov, kot recimo "Feldspar, pojdi proč!", potem pa "Oči, goljufaš!"). Da se je pes zares odzival glede na prostorski spomin (ne pa da je preprosto iskal otroka, dokler ga ni našel),

je postalo jasno, ko je moja hči Rebecca ugotovila, kako prelistati svojega očeta in psa. Najprej se je skrila in počakala, da sem Feldsparja poklical k sebi, nato pa zamenjala svoje skrivališče. Pes se je odzival na podlagi tega, kje jo je nazadnje videl. Zato se je recimo vrnil k omari, kamor se je najprej skrila, in tam močno lajal, medtem ko je bila ona takrat že v kopalnici. Kljub temu jo je bilo preprosto najti, ker se je vedno navdušeno smejala, češ kako dobro ji je uspelo. Čeprav sem s psom kot skritim pomočnikom pokazal, da goljufam, sem se vselej pretvarjal, da ne vem, kje je moja hči, da bi jo nagradil za njeno pametno razmišljanje.

Številne novejšje raziskave kažejo na to, da se psi načrta svojega okolja naučijo tako, da si zapomnijo, kje se stvari nahajajo glede na oddaljenost od nekaterih pomembnih točk. Če je takšnih točk malo, si težje ustvarijo mentalno sliko sveta, če se ena od teh pomembnih točk premakne ali odstrani, pa imajo hude težave, ko iščejo stvari. Ljudje počnemo podobno. Sam recimo v knjižnico že petindvajset let potujem po isti poti. Pred kratkim sem želel vrniti nekaj knjig in se peljal mimo ovinka, kjer ponavadi zavijem desno. To sem ugotovil precej pozneje, ko sem se znašel v neznanem okolju. To se je zgodilo zato, ker so v času od mojega zadnjega obiska knjižnice (pred dvema ali tremi tedni) na tistem ovinku porušili bencinsko črpalko in začeli kopati temelje za stanovanjski blok. Moja znana pomembna točka je izginila in bil sem izgubljen, podobno pa se zgodi tudi psom.

Kinestetična inteligentnost

Druga dimenzija Gardnerjeve klasifikacije inteligentnosti, ki jo imajo psi, je telesno-kinestetična (gibalna) inteligentnost, kar pomeni sposobnost, da se svojim telesom spretno gibljemo in ga koordiniramo, kar je potrebno recimo pri tipkanju, plesu ali športu. Psi, ki so se naučili skakati v višino ali dolžino ali ohraniti ravnotežje na gredi ali ki znajo splezati po lestvi, kažejo to obliko inteligentnosti. Določeni vidiki na tekmovanjih iz

poslušnosti ali *agility* testi merijo ravno to vrsto inteligentnosti. V Severni Ameriki obstaja celo tekmovanje v pasjem glasbenem prostem slogu (Canine Musical Freestyle), kar je pasja različica plesanja v paru, le da tukaj ne tekmujejo posamezniki s samo enim psom, ampak so lahko prisotne ekipe štirih do šestih ljudi z enakim številom psov. Na tekmovanju je treba izvajati vajo na predvajano glasbo. V najboljšem primeru se zdi, da psi in njihovi lastniki plešejo v koordiniranem ritmu. Včasih mora pes iti skozi noge svojega lastnika, drugič skočiti preko iztegnjene roke, krožiti in se vrniti k svojemu partnerju ter se z drugimi člani ekipe usklajeno gibati po velikih prostorih, namenjenih njihovem izvajanju. V veliki meri gre za enake telesno-kine- stetične spretnosti, kot jih uporabljajo plesalci.

Intrapersonalna in interpersonalna inteligentnost

Drug sklop sposobnosti, za katere se zdi, da jih imajo psi, je intrapersonalna inteligentnost. Tu gre za poznavanje sebe, svojih sposobnosti in omejitev. Pes, ki noče ali pa se obotavlja skočiti čez neko oviro ali vrzel, za katero ve, da je preširoka ali previsoka zanj, kaže tovrstno inteligentnost. Intrapersonalna inteligenca je teoretično zelo pomembna, saj mora pes uporabljati neko obliko zavestne predelave ali celo predstavo v možganih, da bi jo pokazal. Pes torej razmišlja o višini skoka, ga ocenjuje na podlagi lastnih sposobnosti, si morda predstavlja, kako visoko lahko skoči itd. Seveda se da tudi na drugačne načine razložiti, kaj v takšnih okoliščinah počne pes, a o tem malo pozneje.

Naslednja vrsta inteligentnosti se nanaša na pse kot družabna bitja. To je interpersonalna inteligentnost, pri kateri gre za socialne spretnosti, na podlagi katerih se dobro razumemo z drugimi ali prevzamemo vodstveno ali kakšno drugo vlogo. Nedvomno drži, da divji kanidi, kot recimo volkovi, vedo, kdo je glavni, in se do vodje svojega tropa tudi ustrezno vedejo. Psi se prav tako z ustreznimi signali odzivajo na ljudi in druge pse (recimo, kadar vas pes pogleda in neodločeno pomaha z repom

v upanju, da mu boste dali kaj svoje hrane). Takšno obnašanje je dokaz interpersonalne inteligentnosti. Tovrstno inteligentnost lahko opazimo tudi, kadar pes začne igro z drugimi psi ali skuša o svojih potrebah obvestiti človeka. Z drugimi besedami, interpersonalna inteligentnost je temeljna za sporazumevanje. Če nekdo ni sposoben ugotoviti, da obstajajo drugi posamezniki in da lahko njihovo vedenje nanj neposredno vpliva, potem ni nobene potrebe, da bi se vključil v kakršno koli komunikacijo.

Morda se boste spraševali, zakaj socialna zmožnost in odzivnost spadata med sposobnosti, ki jim rečemo inteligenca? Po odgovor na to vprašanje se je treba vrniti nazaj k zavesti. Nekateri psihologi, kot recimo Nicholas Humphrey z London School of Economics, trdijo, da se je zavest (in morda tudi večji del višje inteligence) razvila zato, da bi živalim omogočila ustrezno ravnanje v socialnih situacijah. Dobri odnosi z drugimi člani svoje vrste, predvidevanje njihovega delovanja, prepoznavanje njihovih motivov in ciljev, izbira ustreznega spolnega partnerja, nadzorovanje vedenja svojih otrok – vse to so vrste vedenja, za katere Humphrey meni, da spadajo med najzahtevnejše stvari, s katerimi se mora žival ukvarjati v svojem življenju. Zato ne preseneča, da so možgani razvili številne sposobnosti za ustrezno soočanje s temi izzivi.

Predstavlajte si žival, ki ima vse, kar potrebuje za bivanje na tem svetu. Ima ude, da se lahko premika, sposobna je prijemati in premikati predmete, ima dober sistem čutil, da sprejema dražljaje in informacije iz okolja, poleg tega pa še neko obliko središča v možganih, ki sprejema odločitve in predeluje informacije. Vendar pa ji primanjkuje notranje oko zavesti. Primerjajte to bitje s popolnoma enakim drugim bitjem, le da to ima zavest, notranje oko, ki mu omogoča, da gleda na stanje v svojih možganih. Zgolj z vedenjskega stališča bi bili ti živali med seboj neločljivi. Zdi se, da sta obe zelo inteligentni in kažeta čustvena vedenja skupaj s tistimi, ki jim pravimo "želje", "razpoloženja" ali "strasti". Razlika je le v tem, da se pri živali brez zavesti zdi, da se neko vedenje kar zgodi, kot da jo vodi

nek psihološki avtopilot, medtem ko pri živali z zavestjo inteligentna dejanja spremlja zavedanje o vključenosti miselnih procesov.

Pri živali z zavestjo njene vidne dražljaje spremlja zavestna percepcija in njena čustva zavesten občutek. Pri tej živali notranje oko zavesti opazuje to dogajanje in v bistvu bere njene misli. Zato ta žival ve, kaj pomeni biti ona. To zavedanje samega sebe olajša osmišljanje dejanj drugih. Žival z zavestjo si lahko predstavlja, kaj morda čutijo ali kako se bodo na dano situacijo odzvali drugi. To stori tako, da si stvarno predstavlja notranje življenje drugih na podlagi znanja o sebi in na podlagi svoje slike o tem, kako bi se sama odzvala v podobni situaciji; z drugimi besedami, ima teorijo uma, o kateri smo govorili v prejšnjem poglavju. V bistvu ji zavedanje o svojih stanjih omogoča, da dejansko bere tuje misli. Na tak način se žival lahko empatično odziva na druge, torej ustvarja zaupanje, sočutje ali naklonjenost, vendar pa so po drugi strani možne tudi prevara, goljufija in izdaja. Z drugimi besedami, omogoča bogato raznolikost adaptivnih in smiselnih oblik vedenja, ki jih pričakujemo od ljudi, psov in drugih socialnih živali. V skladu s to teorijo mora neka žival za to, da je učinkovita v družbenem življenju, imeti tako zavest kot inteligenco. Če ta teorija drži, potem lahko postavimo zaključek, da bi že sam obstoj socialnih interakcij moral služiti kot dokaz, da žival zavest in inteligenco ima.

Glasbena inteligentnost

Medtem ko so bile vrste inteligentnosti, o katerih smo govorili do sedaj, pri psih dokaj očitno prisotne, so druge bolj stvar razprave. Prva od teh je glasbena inteligentnost, za katero bi lahko rekli, da bi bila pri psih mogoča, če bi obstajali dokazi, da psi cenijo določene glasbene dejavnike, recimo harmonijo, saj pisanje glasbenih del verjetno ne pride v poštev. Če se spomnimo na tekmovanje iz pasjega glasbenega prostega sloga, ki sem ga opisoval malo prej in kjer se psi in njihovi lastniki gibljejo ali plešejo na določeno glasbo, nisem nikoli videl dokaza za to, da

psi dejansko držijo ritem glede na glasbo. Gibljejo se s svojimi lastniki in posnemajo njihove gibe, prej kot da bi sami razvili nek ritmični odziv. Torej gre v bistvu za iluzijo, da plešejo sami, saj njihov "ples" temelji na človeškem odzivu na neko glasbo.

Nekatere zgodbe pa nakazujejo, da se psi morda res odzivajo na glasbo. Slišal sem že izjave kot na primer: "Moj pes obožuje Mozartovo komorno glasbo ali druga dela klasične glasbe. Če bo iz zvočnikov slišal takšno glasbo, se bo vedno ulegel poleg zvočnikov. Kadar pa si zavrtim rokovsko glasbo, sobo rajši zapusti." Raziskave potrjujejo, da imajo psi bolj ali manj radi različne zvrsti glasbe in se nanje tudi drugače odzivajo. Psihologinja Deborah Wells z Univerze Queens v Belfastu je psom v zavetišču predvajala primere različnih glasbenih zvrsti. Opazovala jih je pri poslušanju kompilacije popularne (vključno z Britney Spears, Robbiejem Williamsom in Bobom Marleyem) in klasične glasbe (vključno z Griegovim Jutrom, Vivaldijevimi Štirimi letnimi časi in Beethovnovi Odo radosti) ter posnetkov skupin, ki igrajo *heavy metal* in *rock* (npr. Metallica). Da bi ugotovila, ali se psi zares odzivajo na glasbene prvine zvokov, so morali nekaj časa poslušati tudi posnetke pogovorov in biti v tišini.

Psi so se na različne zvrsti glasbe odzivali različno. Ob poslušanju *heavy metal* so se vznemirili in pričeli lajati. Na pogovor ljudi in popularno glasbo se niso odzivali bistveno drugače kot če ni bilo nobenega zvoka. Klasična glasba pa jih je očitno pomirjala. Bistveno manj so lajali in pogosto so se ulegli in umirili. V članku, objavljenem v strokovni reviji *Animal Welfare (Dobrobit živali)*, je Wellsova svoja odkritja povzela takole: "Dobro vemo, da glasba vpliva na naše razpoloženje. Klasična glasba recimo zmanjšuje stres, medtem ko *grunge* lahko spodbuja sovražnost, žalost, napetost in utrujenost. Sedaj verjamemo, da so v izbiranju glasbe tudi psi lahko tako tankočutni kot ljudje."

Pogosto so mi pripovedovali zgodbe o pojočih psih, med drugim tudi zgodbo o basset houndu, ki se je vsak božič s tuljenjem pridružil petju svoje človeške družine, ki se je zbrala ob klavirju in prepevala božične pesmi. Skrajni primer takšnega petja sem doživel ob predstavi v Carnegie Hallu v New Yorku

leta 1980. Tam sem namreč poslušal premierno uprizoritev Tuljenja (*Howl*), glasbenega dela za dvajset ljudi in tri pse. Delo je zložil in dirigiral Kirk Nurock, pianist in prireditelj, ki je delal z umetniki, kot so Dizzy Gillespie, Judy Collins, Bette Midler in Leonard Bernstein. Študiral je na glasbenem konservatoriju Julliard in nato napisal številna dela, recimo Sonato za klavir in psa (1983 – Sonata for Piano and Dog) in Ekspedicijo (1984 – *Expedition*), aranžma za jazzovski trio in sibirskega huskyja. V vseh teh delih so psi izvajanje spremljali s tuljenjem, z občasnim laježem in cviljenjem.

Ali naj imamo takšno tuljenje za ustvarjanje glasbe in torej glasbeno inteligenco psov? Nobenih dokazov nimam za to, da bi lahko to možnost zavrnil, vendar na podlagi premisleka menim, da ni ravno verjetna. Znano je, da se divji psi in volkovi radi pridružijo skupinskemu tuljenju ali cviljenju kot odziv na tuljenje drugega člana tropa. To se šteje bolj za način komunikacije, ki jim pomeni "Tukaj sem" ali "Vsi smo del istega tropa" in v resnici nima za cilj ustvarjati glasbo. Po drugi strani pa lahko povem, da ko sem se kot najstnik učil spremljati svoje petje na ukulele (havajsko brenkalo, podobno tamburici, op. ur.), je moj foksterier Tippy žalostno tulil vsakič, ko sem začel vaditi. Čeprav morda to ni bil odraz njegovih glasbenih želja, pa so se drugi člani družine soglasno strinjali, da je šlo za upravičeno glasbeno kritiko!

Logično-matematična inteligentnost

Logično-matematična inteligentnost se pri ljudeh kaže kot sposobnost reševanja problemov, uporabe matematičnih tehnik, ustvarjanja znanstvenih rešitev itd. Ta vidik inteligence pa je treba prilagoditi, razjasniti in nekako omejiti, preden je smiselno razpravljati o tovrstni inteligentnosti pri psu. Psi namreč niso znanstveniki. Čeprav za to, da najdejo najhitrejšo pot od enega kraja do drugega ali da ugotovijo, kdaj morajo skočiti v zrak, da ujamejo frizbi, morda potrebujejo neke vrste notranjo oceno, ki temelji na reševanju problema z uporabo matema-

tične analize, pa psi ne rešujejo zavestno algebraičnih problemov, niti se ne ukvarjajo z abstrakcijo zapletenih splošnih načel in pravil, ki pojasnijo delovanje stvarnega sveta. Kar se tiče pasje inteligence na tem področju, obstaja neka zgornja meja.

Vendar pa psom vseeno ne bi smeli zanikati vsakršne sposobnost na tem področju. Psi so nedvomno sposobni reševati probleme in prenesti racionalne strategije v nove situacije. Ko pa začnemo razmišljati o količini ali velikosti, ki sta del matematičnega sveta, ponavadi rečemo, da psom primanjkuje sposobnosti, da bi razmišljali na tak način. Samuel Johnson, pisatelj in kritik iz 18. st. ter pisec prvega slovarja angleškega jezika, je nekoč takole oporekal tovrstnim pasjim sposobnostim: "Ali niste nikoli opazili, da psi niso sposobni primerjanja? Pes bo z enakim veseljem vzel manjši kos mesa kot večjega, tudi če sta oba pred njim."

Daniel Greenberg, urednik revije *Science and Government Report* (*Znanstveno in vladno poročilo*), je predlagal preprost eksperiment, ki ga lahko izvedete doma, da bi dokazali Johnsonu, da se je motil, in tudi, da psi logično primerjajo količine. Najprej naredite nekaj velikih in majhnih kroglic iz govedine (za velike pse, recimo nemške ovčarje ali rotvajlerje, so manjše kroglice velike kot ping pong žogice, velike pa v velikosti teniške, za manjše pse, recimo yorkširske terierje in miniaturne šnavcerje, pa so manjše kroglice lahko velike kot frnikola, večje pa kot žogica za golf). Medtem ko vas pes opazuje, položite na tla eno majhno in eno veliko kroglico. Opazili boste, da bo pes ponavadi segel po tistem kosu mesa, ki mu je bližje, ne glede na to, ali je večji ali manjši. Morda bi na podlagi tega lahko sklepali, da pes ne zna primerjati in ocenjevati velikosti, vendar gre v resnici za preprosto preračunljivost, ki potrjuje pregovor: "Bolje ptič v roki kot golob na strehi." Bližjo kroglico je vsekakor lažje dobiti in predstavlja bolj zanesljiv cilj. Če pa obe kroglici položite na enako razdaljo od psa, bo v večini primerov najprej segel po večji. To kaže na sposobnost primerjanja količin in oblikovanja načrta na podlagi matematične ocene, čeprav je preprosta.

Zdi se, da tudi v nekaterih drugih situacijah psi udeležajo kvantitativno oceno. Povedali so mi zgodbo o dveh možeh, ki sta s pomočjo zlatega prinašalca Bucka lovila race. Ko sta se lovca popoldne vrnila k svojemu kombiju, da bi se odpeljala domov, se je eden od njiju spomnil, da je njuna klobuka pozabil v skrivališču. Buckov gospodar je svojega psa naučil, da se odpravi po vsak predmet, na katerega pokaže, zato je – namesto da bi šel sam – psu ukazal, naj gre ponju. Pokrivali, kapa in kavbojski klobuk, sta ležala drugo ob drugem. Moža sta opazovala, kako je pes najprej zgrabil kavbojski klobuk in nato poskušal odnesti še kapo. Ko je ugotovil, da ne bo šlo, je iz gobca spustil večje pokrivalo in najprej zgrabil kapo, vendar še vedno ni mogel v gobcu držati obeh hkrati. Nato je spustil tudi kapo in za trenutek proučeval oba predmeta. Končno je kapo dvignil, jo vrgel v kavbojski klobuk in jo s sprednjo tačko potisnil vanj. Potem je klobuk, ki je zdaj služil kot košara za manjšo kapo, zgrabil in z mahajočim repom prinesel obe pokrivali.

Očitno je pes logično reševal problem, poleg tega je za rešitev potreboval tako kvantitativno oceno kakor tudi oceno razmerja. Pes je manjše pokrivalo namreč položil v večje, namesto da bi počel nasprotno, in s tem pokazal, da je razmišljal o velikosti.

Psi lahko izvajajo še zahtevnejše operacije, kot je tako ocenjevanje, in sicer do točke, ko bi mislili, da dejansko štejejo. Nekoga pomladnega jutra sem sodeloval na tekmovanju iz pasje poslušnosti na vancouvorskem otoku v kanadski provinci Britanska Kolumbija. Jaz in še en tekmovalec sva za tisti dan že končala in sva se z njegovo prikupno labradorko Poco sprehajala po velikem bližnjem polju. Mož je imel s seboj škatlo s plastičnimi igračkami za prinašanje in mi dejal, da jih bo uporabil za to, da mi pokaže, da njegova psička zna šteti.

“Do štiri lahko šteje precej zanesljivo, do pet napačno prešteje le občasno,” mi je dejal. “Pokazal ti bom, kako deluje. Najprej izberi številko med ena in pet.”

Izbral sem številko tri. Psička ga je opazovala, on pa je na polje vrgel tri igrače, in sicer v različne smeri in na različne raz-

dalje. Kmalu jih v visoki travi ni bilo več videti. Da bi se prepričal, da se jih res ne da videti, sem se spustil na vse štiri v višino pasjih oči in se prepričal, da jih iz svoje izhodiščne točke psička ni mogla videti. Nato ji je, ne da bi ji kazal ali ji kako drugače pomagal, preprosto dejal: "Poco, prinesi". Ubogljivo je stekla do igrače, ki jo je vrigel nazadnje, jo pobrala in prinesla nazaj. Vzel ji je oranžni predmet in ponovil "Poco, prinesi", psička pa je začela teči naokoli in iskati naslednjega. Ko je uspešno prinesla drugi predmet, je ponovno zaklical "Poco, prinesi" in psička je šla iskat še tretjo igračo. Potem ko ji je iz gobčka vzel zadnji predmet, ji je, kot da bi verjel, da je še kakšen predmet, ki ga je treba najti, ponovno ukazal "Poco, prinesi". Takrat pa ga je psička samo gledala, enkrat zalajala, se premaknila na njegovo levo v običajni položaj hoje ob nogi in se usedla.

Gospodar jo je pobožal in zašepetal: "Pametna punca", nato pa se obrnil proti meni in dejal: "Ve, da je prinesla vse tri in da jih je bilo samo toliko. Psička namreč šteje. Ko ni več igrač, ki bi jih našla, mi to sporoči z laježem, ki si ga pravkar slišal, in pomeni 'Tukaj jih imaš, tepček', nato pa se postavi k moji nogi, da bi mi sporočila, da je pripravljena na naslednjo nalogo."

Vajo smo skupaj s še enim opazovalcem ponavljali še kakšne pol ure, pri čemer smo spreminjali število igrač vse do pet. Menjavali smo se pri metanju igrač in pošiljanju psičke ponje, da bi videli, ali je morda način, kako smo predmete metali in kako smo ji ukazovali, kar koli spremenil. Enkrat smo naredili tudi tako, da je eden igrače metal tako, da jih je psička videla, tisti, ki ji je ukazal, naj jih prinese nazaj, pa ne. To je pomenilo, da ni vedel, koliko predmetov bi psička morala prinesti in ji ni mogel dati nobenih koristnih namigov, na primer z usmerjenimi pogledi ali nenamernim dajanjem znakov kot pri Pametnem Hansu. Zdelo se je, da nobena od teh sprememb ni bila pomembna in tudi pri petih predmetih se psička ni zmotila niti enkrat.

Očitno imajo psi tudi osnovno sposobnost seštevanja in odštevanja. Robert Young z brazilske Pontifikalne katoliške univerze in Rebecca West z britanske Univerze Lincoln sta pri-

lagodila test, ki ga uporabljajo za dokazovanje, da imajo že petmesečni otroci osnovno sposobnost štetja.

V pasji različici tega testa sta Young in Westova psu najprej pokazala velik priboljšek. Nato sta spustila nizek zaslon in pes je opazoval, kako je eksperimentator na drugo stran zaslona postavil še en priboljšek, ki pa ga pes ni več videl. Če pes zna šteti, bi moral pričakovati, da bo videl dva pasja priboljška, ko se bo zaslon dvignil, in včasih to tudi res pokaže. Vendar so eksperimentatorji včasih na skrivaj odstranili drugi priboljšek, tako da je pes po dvigu zaslona videl le enega. Dejansko je imel pred seboj rezultat $1+1=1$ namesto pričakovanega $1+1=2$. Ali pa je eksperimentator na skrivaj dodal priboljšek, tako da je pes pred seboj videl $1+1=3$. Ko je pes videl drugačno število predmetov kot je pričakoval, je vanje strmel dlje kot takrat, ko se je izračun izšel ($1+1=2$). To naj bi bil dokaz presenečenja in zmedenosti pri psu, kar pomeni, da je v svoji glavi opravil seštevanje in ve, kakšen bi moral biti pravilen rezultat. Doječi psički bi taka numerična spretnost omogočila, da bi vedela, kdaj je prisotno celotno leglo mladičev in kdaj kakšen manjka, da bi lahko pričela iskati.

Čeprav nihče ne trdi, da so psi matematiki ali logiki, je vendar pošteno povedati, da imajo določene matematične in logične sposobnosti. Sposobnosti primerjanja količin in štetja sta temelja matematike, sposobnost reševanja novih problemov pa kaže na logiko in sklepanje.

Jezikovna (besedna) inteligentnost

Zadnja od Gardnerjeve delitve inteligentnosti je jezikovna (besedna) inteligentnost. Zdi se, da Descartes tudi v tem primeru drži za glavo. Očitno je, da psi ne znajo govoriti ali ustvarjati jezikovnih vzorcev, torej tudi ne morejo pridobiti višjih stopenj sposobnosti uporabe jezika. A čeprav ne bomo nikoli videli pasjega pesniškega nagrajenca, psom kljub temu ne smemo odrekati jezikovne zmožnosti.

Problematika pasje jezikovne inteligentnosti je za ljudi pomembna, ker se hočemo sporazumevati s svojimi živalmi, za

pse pa zato, ker so družabna bitja, družbena organizacija in struktura pa ne moreta obstajati brez neke oblike sporazumevanja. Bolj ko so zapletene družbena struktura in dejavnosti, bolj zapleten jezik ali komunikacija sta potrebna. V divjini psi in volkovi koordinirajo lov v skupinah, ohranjajo družbeni položaj znotraj tropa in delijo dolžnosti, kot recimo skrb za mladiče, ki se ne hranijo več pri materi, a so še premajhni, da bi sodelovali pri lovu. Vse to nakazuje, da morajo imeti precej razvit sistem sporazumevanja. S filozofskega stališča je problematika živalskega jezika središče prepirov o tem, ali živali, ki niso ljudje, lahko razmišljajo in imajo zavest. Zaradi takih razlogov se mi zdi pomembno, da jezikovni inteligenci pri psih posvetim nekoliko več pozornosti kot drugim vidikom pasjih mentalnih sposobnosti, o katerih sem govoril v tem poglavju.

Razburljiva knjiga, ki bo temeljito spremenila vaš pogled na človekovega najboljšega prijatelja.

Kako pameten je vaš pes?

Ste se kdaj spraševali, kaj se resnično dogaja v glavi vašega psa? Zdaj lahko izveste! V tej prenovljeni in izpopolnjeni izdaji priljubljene knjige vam Stanley Coren, psiholog in večkrat nagradjeni vaditelj psov, ponuja vznemirljiv pogled na inteligenco naših najstarejših in najbližjih živalskih družabni-kov. Ugotovitve, ki jih navaja v knjigi, temeljijo na znanstvenih raziskavah zadnjega desetletja in intervjujih najboljših vzrediteljev in vaditeljev, kot dolgoletni ljubitelj in poznavalec psov pa dodaja tudi svoja opažanja.

Ali psi res razmišljajo? Ali se zavedajo tako kot ljudje? Ali lahko trdimo, da imajo psi inteligenco? Kakšna je narava pasjega spomina? Ali se psi lahko sporazumevajo z nami – in če se, kako jih lahko razumemo? Ali poznajo občutek krivde, zvestobo in ljubosumje? Ali občutijo žalost in srečo?

Stanley Coren razmišlja o teh in mnogih drugih zanimivih vprašanjih, ki zadevajo človekovega najboljšega prijatelja. Ponuja praktične nasvete za razumevanje pasje telesne govorice in visoko razvitega »jezika« pasjega laježa. Svetuje, kako pripraviti primeren program urjenja, ki bo ustrezal posebnim potrebam vašega psa. V knjigi so tudi znameniti, polemični sezname in lestvice, na kate-rih je več kot 100 pasem razvrščenih glede na delovno in poslušnostno inteligenco, pa tudi glede na posebne naloge, kot so lov, varovanje doma in družabništvo.

Pasja inteligenca je bogata in duhovita knjiga, polna modrosti in anekdot. Z njeno pomočjo boste bolje razumeli vašega psa in tako še bolj uživali ob njegovih navadah, vragolijah in sposobnostih.

Psi-in-muci-hiatrična svetovalnica
na www.psi-ha.si

Spletna knjigarna www.debora.si

